СВОБОДА

LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ VIII. | Олифантъ, Па. Середа 12-го Септембра 1900. | Число 34.

КАЛЕНДАРЬ.

Септемберъ.

12	С	Александеръ, Іоанъ, Павелъ
13	Ч.	÷ Положеніе ч. Пояса Пр. Дѣвы
14	П	Начало Индикта
15	С.	Мамантъ муч.
16	Н.	14. по Сош. Антимъ и Ѳеокт.
17	П.	Вавила и Мойсей
18	В.	Захарій прор.

ЗМѢСТЪ.

Вôдъ Редакціи.

Просимо всѣхъ нашихъ довжникôвъ, щобы чимскорше свои довги поплатили.

Календарь на р. 1901 выйде при кôнци того року и буде коштувати **50** цнт. вже зъ пересылкою. Буде се цѣкава книжка зъ многими образками. Хочемо въ тôмъ календари помѣстити бізнесовый проводникъ всѣхъ нашихъ рускихъ бізнесменôвъ. Тому кождый нашъ бізнесменъ най присылае $1.25, а за те достане даромъ календарь, де буде помѣщеный его адвертайзментъ. — Замовленя и грошѣ можна высылати на адресу »Свободы«, Box 418, Olyphant, Pa.

Вже друкуесь „Руско-англійскій проводникъ“, (книжка до науки англійскои мовы). Коштувати буде **25** центôвъ лишь для тыхъ, що замовлять у насъ сю книжку передъ 10. септембра. Хто схоче замовити сю книжку по 10. септембрѣ буде мусѣвъ заплатити за ню **50** центôвъ.

СПРАВЫ „Р. Н. СОЮЗА.“

Въ мѣсяцю августѣ приступили до „Р. Н. Союза“ слѣдуючѣ новѣ члены:

		Число въ гол. книзѣ:
	Northampton, Pa.	
1.	Кобздей Митро	1977
2.	Паленьскій Мих.	1977
3.	Мотько Кароль	1978
4.	Мацко Сидоръ	1978
	Charleroi, Pa.	
5.	Барна Николай	1979
6.	Щепко Иванъ	1979
7.	Легоцкій Андрѣй	1980
	St. Louis, Mo.	
8.	Барна Яковъ	1980
9.	Бѣлгороцкій Йосифъ	1981
	Pittsburg, Pa.	
10.	Андрець Филипъ	1981
11.	Сырко Григорій	1982
12.	Базенда Олекса	1982
13.	Пѣнчакъ Мих.	1983
	Priceburg, Pa.	
14.	Кікцьо Павелъ	1983
15.	Гѣко Андрѣй	1984
	Christopher, Pa.	
16.	Леньо Тимофтей	64
	Oldforge, Pa.	
17.	Шевчикъ Катерина	1684
18.	Йосифъ Гриценякъ	1985
19.	Стефанъ „	1985
20.	Михаилъ „	1989
	Trauger, Pa.	
21.	Фалатъ Димитрій	1986
	Shamokin, Pa.	
22.	Карпякъ Ольга	1987
	Lansford, Pa.	
23.	Сидорякъ Гарасимъ	750
24.	Головатый Гаврiилъ	712
25.	Ванекъ Иванъ	751
	St. Clair, Pa.	
26.	Кравчикъ Осипъ	422
27.	Палубнякъ Андрѣй	423
28.	Германъ Андрѣй	424
	Glen Lyon, Pa.	
29.	Кеблешъ Йосифъ	1987
	Scranton, Pa.	
30.	Зґибаръ Мих.	1988
31.	Чипакъ Семенъ	1988
32.	Гойдичь Грыць	1989
33.	Зґибаръ Василь	1989
34.	Цимбалякъ Митро	1990
35.	Ґрегиъ Иванъ	1990
	Pittsburg, Pa.	
36.	Вальна Текля	1991

Д. Пирчъ
секретарь

Квитъ

на $300, словами триста долярôвъ, котрѣ я отримала зъ касы »Р. Н. Союза« яко посмертну запомогу по моимъ мужу бл. п. Петрѣ Баволяку, за що складаю урядови и всѣмъ членамъ »Союза« сердечну подяку.

Pittsburg, Pa. 1. септембра 1900.

Анна Баволякъ.

ПРИ СВѢДКАХЪ:
Гнатъ Баволякъ,
Алек. Федорчакъ,
В. Тылявскій.

Переглядъ тыждневый.

Въ справѣ хиньскôй предложила Россія, щобы всѣ державы выцофали свои войска зъ Пекину доки не скôнчать ся покоевѣ переговоры. Таке предложене зô стороны Россіи, котру многѣ подозрѣвали, що хоче загарбати якъ найбôльше хиньскои землѣ, здивувало всѣхъ. Сполученѣ Державы вôдказали, що лѣпше-бъ було, щобы всѣ войска зôстали на разѣ въ Пекинѣ доки не буде якогось порядку, пôдъ услозіемъ однакъ, що и другѣ державы на се згодять ся; въ противнôмъ разѣ Спол. Державы готовѣ вразъ зъ Россіею выцофати свои войска. Всѣ прочѣ державы вôдказались вôдкликувати зъ столицѣ Хинъ свои войска, але жадають, щобы цѣсарь и цѣсарева вернули назадъ до Пекину и постаралисъ о заведене ладу. Чекають теперь на вôдповѣдь Россіи, котра удаючи невинне ягня здае ся мати якйсь скрытѣ пляны, а можливе, що навѣть тайне порозумѣне зъ Хинцями, передъ котрыми хоче уходити за одинокого ихъ пріятеля. Новѣ вѣсти стверджують справедливôсть давнѣйшихъ, що союзнѣ войска зъ вынимкою американского, крали, рабували и убивали Хинцѣвъ по занятію Пекину и Тіен Тсинъ. Доси ще не знати, где пробувае хиньскій цѣсарь и цѣсарева. Кружить поголоска, що находять ся они въ Яі-Юан-Фу, звôдки цѣсарева выдае приказъ нищити всѣхъ чужинцѣвъ. Полудневѣ Хинцѣ бурять ся сильно противъ чужинцѣвъ такъ, що выглядае якъ бы справа хиньска вмѣсто выяснюватись, чимъ разъ бôльше запутувалась.

Бурамъ поводить ся лихо. Найлѣпшій ихъ ґенералъ Олівіеръ спôйманый, а въ битвѣ Махадодорпъ мусѣли уступити передъ сильнѣйшимъ ворогомъ. Робертсъ, гол. комендантъ англійскихъ войскъ, проголосивъ прилучене бурского краю. Трансвалю, до Анґліи. Многѣ кажуть, що скоро Анґлики займуть желѣзну дорогу що веде до Delagoa Bay — буде по войнѣ, а деякѣ розпустили навѣть поголоску, що президенты Кріґеръ и Стейнъ вже утѣкли на португальску землю. Мимо того всего ґенералъ Де-Вітъ сильно рухае ся въ Оранджь Ріверъ кольоніи и може ще Анґликамъ наляти горячого сала за шкôру. Зъ бурскими депутатами бесѣдувавъ царь Микола, на котрого они такѣ надѣи покладали всего 5 минутъ. Казавъ, що дуже ему прикро, що не годенъ имъ помочи, а яко »ворогъ всякои войны« радивъ имъ заключити спокôй. Родесъ, міліонеръ африканьскій, черезъ котрого захланність ся война веде ся, спроваджуе теперь до роботы Хинчиковъ за контрактомъ, щобы могъ робити больше грошей, бо бѣлй люде не хотять за що будь гарувати.

Рухъ передвыборчій въ Спол. Державахъ змагае ся зъ кождымъ днемъ. McKinley не бесѣдуе нѣчого якъ и 4 роки сему назадъ — за него другѣ бесѣдують — за те Брайна всюда повно. Сего року на »срѣбло« не кладе вôнъ вже такъ великои ваги якъ давно, хотяй и не вырѣкаесь его, а промовляе больше за наложенемъ податку на богачѣвъ вôдъ ихъ доходу, за тымъ, щобъ бувъ спеціяльный міністеръ працѣ, щобъ U. S. сенаторôвъ выбиравъ народъ, та щобъ важнѣйшѣ справы давати пôдъ ухвалу цѣлого народа. Выступае вôнъ такожь сильно противъ тростôвъ, що установляють дуже высокѣ цѣны на свôй товаръ и такъ людей рабують, противъ збôльшеня войска 4 разы, противъ пôдвызшеня и заведеня податкôвъ зъ причины войнъ, котрѣ суть лишь великимъ тягаромъ, але не приносять жадного пожиткy для бѣдного народа. Зъ Вашинґтону доносять, що на выдатки полученѣ зъ кораблями военными мусять Сп. Державы выдати въ найблизшôмъ часѣ що найменше 80 міліонôвъ долярôвъ, та що екс-президентъ Гарисонъ принявъ урядъ члена мѣжнароднодного розъемчого суду, а Клевляндъ лишь пôдъ условіями.

Похороны соціялиста Лѣбкнехта вôдбулись дуже величаво при участи делеґатôвъ соціялістичныхъ зô всѣхъ краѣвъ заходно европейскихъ. 6000 людей ишло передъ домовиною, 25.000 за нею, мѣжь тымъ якъ вздовжь улиць котрыми переходивъ похоронъ (се есть около 9 миль) залягала товпа народа.

Папа выписавъ письмо до католицкихъ державъ Европы: Испаніи, Португаліи, Бельґіи и Австро-Угорщины, въ котрôмъ каже, що не узнае В. Емануила за короля Италіи и просить згаданѣ державы, щобы помогли ему вôдзыскати краѣ, котрѣ були давнѣйше пôдъ папскимъ пановинемъ. На письмо се не дôставъ вôнъ доси жадной вôдповѣди.

Громада великій чоловѣкъ.

Звѣсна рѣчь, що не лишь Русины, але також Литвины, Поляки, Фины, Чехи и деякѣ другѣ народы недержавнѣ живучѣ въ Австро-Угорщинѣ, Россіи, Нѣмеччинѣ, поставили самостôйнôсть своихъ народôвъ вже давно на першôмъ планѣ. Звѣстне и се, що самостôйности нѣ оденъ зъ сихъ народôвъ власными лишь силами выбороти собѣ не годенъ, але що до сего потреба едности и спôльного дѣланя всѣхъ сихъ недержавныхъ народôвъ, взаимнои ихъ вырозумѣлости, уступчивости и неутомимои працѣ. Єдности такои, поки що, мѣжь тыми народами въ Европѣ ще нема, но мусить бути если тѣ народы мають коли стати самостôйными. Початокъ до такои едности можна бъ зробити тутъ въ Америцѣ, а то черезъ утворене спôльного комітету, въ котрôмъ кождый зъ высше згаданыхъ народôвъ мавъ бы бодай одного представителя. Комітетъ сей выдававъ бы за вспôльнѣ грошѣ по змозѣ неперіодичнѣ, або и періодичнѣ выданя, въ однôмъ або двохъ свѣтовыхъ языкахъ. Въ выданяхъ сихъ були-бъ помѣщуванѣ звѣстки за борбу о самостôйнôсть поодинокихъ народôвъ, а також ихъ кривды, чи то зô стороны дотычныхъ державъ, чи другихъ недержавныхъ народôвъ. Выданя сѣ були-бъ розсыланѣ интеліґентнымъ и вплывовымъ людямъ такъ тутъ, якъ и въ Европѣ, щобы тѣ жь могли мати ясне понятіе о справахъ, котрѣ дуже часто не бачать свѣтла денного, а если и суть публикованѣ то въ скривленôмъ, фальшивôмъ видѣ.

Найбôльшою однакъ задачею згаданого комітету було-бъ старатись всѣми способами о зближене и згодне та справедливедливе поступоване одныхъ недержавныхъ народôвъ взглядомъ другихъ.

Мы дуже були-бъ радѣ, если-бъ нашѣ слова не остали голосомъ вопіючого въ пустыни, але если-бъ представителѣ всѣхъ недержавныхъ народôвъ, що выйшли зъ Нѣмеччины, Австро Угорщины и Россіи, а теперь живуть на вôльнôй земли и бажають независимости сво-

(Продовжене на другой сторонѣ).

БОРБА КЛЯСЪ.

Написавъ Т. Покрива.

— Куме, Ваню, я прійшовъ до васъ, бо менѣ якось не ясно въ головѣ. Якъ я прочитавъ въ »Свободѣ« »Капіталъ а праця«, то въ моѣй головѣ такъ во-о-во! — Всьо на переверты. Добре вôнъ тамъ пише, але коли той ладъ лѣпшій на свѣтѣ настане та якъ? Та жь по сторонѣ тыхъ всѣхъ панкôвъ сила! И войско и грошѣ и уряды и справедливость! Однымъ словомъ всьо. А у робôтника що? Нужда. А зъ нуждою ставати до борбы за лѣпшу будучу долю противъ силы, то значить тôлько, що порывавись зъ мотыкою на сонце. То жь я гадаю Ваню, що менѣ выясните, бо вы и письменный и читаете богато и до юніѣ належите тай чувъ я, якъ вы обставали на мітинґу за робôтниками, коли то наші страйкували.

— Ой-йо-йой! Та заждѣть бо Василю. Наговорилисьте тôлько, що не знаю, зъ котрого кôнця зачинати. Сли схочете послухати, то оповѣмъ и обясню вамъ поволи.

— Прошу.

Борба клясъ.

Вôдъ давныхъ давенъ дѣлить ся людскôсть на двѣ клясы, зъ котрыхъ одна жіе коштомъ другои. Одна кляса не працюе нѣчь, а жіе и роскошуе — друга працюе тяжко и жіе въ нуждѣ та гнетѣ и утримуе не тôлько себе, але також — коштомъ своеи нуждьі — клясу першу, пануючу. Ничь отже дивного, що мѣжь обома тыми клясами борба, бо интересы обохъ суть противнѣ. Фабрикантъ, майстеръ, або дѣдичь на селѣ хотѣли бы, щобы ихъ робôтники працювали якъ найдовше и якъ найтанше и помножували его зыски до безконечности; — робôтники знову хотять робити якъ найкоротше, домагають ся лѣпшои платнѣ, однымъ словомъ не хочуть дати ся вызыскати. Звôдси походить та борба. Въ кождôй борбѣ выграе той, котрый мае лучше оружіе въ рукахъ и лѣпшу пôдставу. Оружіемъ въ рукахъ капіталістôвъ есть бичь голоду, котрымъ змушують робôтникôвъ продавати свою працю — а робôтники мають въ своихъ рукахъ працю, котрои могуть капіталістамъ не дати, сли поступлять такъ, щобы голоду не боятись. До побѣды причиняесь також чисельнôсть обохъ воюючихъ сторôнъ. А звѣсне кождому, що бѣдныхъ есть на свѣтѣ бôльше, якъ богачôвъ. Робучій людъ може закидати шапками капіталістôвъ.

Еволюція и революція.

Та борба мѣжь клясами заострюесь чимъ разъ больше. Чимъ бôльше розвивае ся промыслъ, тымъ бôльше взбôльшае ся число робучого люду, бо дрôбнѣ майстры и промысловцѣ не могуть вытримати конкуренціи зъ великими, отже затягають ся въ ряды робôтникôвъ. А чимъ бôльше робучого люду, тымъ бôльша нужда, бо праця йде за безцѣнъ. Чимъ бôльше взростае нужда, то тымъ скорше робучій людъ оглядаесь за помочею, котру знаходить во власнôй едности и просвѣтѣ. Въ такôмъ то фильованю жіе людскôсть, а то фильоване зве ся е в о л ю ц і я. Та еволюція веде до будучого ладу безъ взгляду на те, чи кому се подобаесь або нѣ. Кляса робôтнича въ наслѣдокъ еволюціи поволи высвободжуесь зъ зависимости клясы панукочои, разъ — черезъ взбôльшаючу свою чисельнôсть, въ друге — черезъ взрôстъ просвѣты и орґанізаціи.

Але не все оно йде такъ гладко и спокôйно. Исторія оповѣдае намъ, що кождый крокъ впередъ на дорозѣ поступу треба було окуплювати жертвами крови. Меншôсть, котра тримала въ своихъ рукахъ всьо панoване, не хотѣла зречись добровôльно свого паньства. Отже тогды бôльшôсть сило мôцю добивалась рôвного права. Така нагла борба клясы угнетенои зъ пануючою зве ся р е в о л ю ц і я. Така революція, що затрясла цѣлою Европою, була въ Франціи, тому сто кôлька лѣтъ назадъ. То було такъ: шляхта була всевладными панами, а хлопы робили неволю-панщину. Ще була трета кляса т. е. мѣщане, котрѣ хоть були вôльнѣ, але все таки не мали такихъ правъ якъ паны шляхтичѣ. Мѣщанъ було бôльше, якъ шляхты и займались торговлею, черезъ що богатѣли; а коли збогатѣли, хотѣли мати тѣ самѣ права и привилеѣ, що шляхта — хотѣли зрôвнатись. Шляхта не хотѣла зрôвнатись зъ тыми доробкевичами, отже мѣщухи силою зрôвнались зъ панами — революціею

Проте заходить пытане: чи перемѣна теперѣшного ладу суспôльного вôдбуде ся спокôйно и постепенно дорогою е в о л ю ц і и, — чи нагло и насильно, дорогою р е в о л ю ц і и?

Реформы чи революція.

Часто закидають соціялістамъ та иншимъ партіямъ, а навѣть поединчимъ людямъ, котрѣ працюють для добра простого, темного, робучого люду, що они вмысно ставять такѣ жаданя, пôдбурюють народъ, старають ся выкликати ненависть до богатыхъ, а навѣть революцію, черезъ що само перешкаджають всѣмъ панамъ та ихъ прихвостнямъ завести тѣ спасительнѣ реформы, котрѣ постепенно заспокоювали бы потребы и зменшали нужду робучого люду. А чомужь тѣ паны не зробили анѣ не роблять сего? Та-жь въ ихъ рукахъ сила! Отже сли самѣ не роблять, то другѣ мусять домагати ся реформъ, щобы бѣдный, робучій людъ пôднести на тѣлѣ и духови, двигнути зъ темноты и нужды та поставити на рôвни зъ всѣми прочими, бо и они люде. Рôжниця хиба въ тôмъ, що инакше выглядають тѣ реформы у капіталістôвъ, а инакше у робôтникôвъ.

Реформы суть тôлько средствомъ до цѣли. То-жь сли робôтники жадають скороченя дня працѣ, то тôлько на се, щобы пôднестись на здоровю, лѣпше жити, образуватись и стати спосôбнѣйшими. Сли жадають свободы слова и прасы, то длятого, що се вôльно другимъ та щобы и до ихъ мозґôвъ засіяло свѣтло правды, науки и волѣ, бо тôлько чоловѣкъ интеліґентный маючій характеръ и почуте своеи людскои гôдности, а не неволеный и слѣпый нуждаръ, може бути пожиточнымъ членомъ суспôльности, а робучій людъ, се жь прецѣнь та велика маса, котра мае держати суспôльный ладъ. Люде, що ставлять такѣ реформы, знають, що самѣ реформы ще лиха цѣлковито не усунуть, проте ставлять остаточнѣ жаданя: знести приватну власнôсть и подѣлъ на клясы, а запровадити загальну рôвнôсть и свободу.

Однакъ тому що нѣхто не есть пророкомъ и не може зъ горы предвидѣти, чи дорогою по-

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Wednesday by the Svoboda Publ. Co., P. O. Box 418, Olyphant, Pa.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered at Olyphant, Pa. Post Office as Second Class Matter.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ »Р. Н. Союза«, выходить що тыждня въ Середу и коштуе:

Въ Америцѣ на рôкъ	$2.00
„ „ „ пôвъ року	1.00
„ „ „ чверть року	50
„ „ „ оденъ мѣсяць	18
До старого краю на рôкъ	$3.00

Оплачувати газету треба всегда зъ горы (напередъ).

Адресъ:
„SVOBODA“
P. O. Box 418. — OLYPHANT, PA.

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый або почтовый money order (мони ордеръ).

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, такожъ свôй старый адресъ.

(Продовжене зô стороны першои.)

го народу въ его взглядныхъ етноґрафічныхъ границяхъ, застановились надъ сею справою, пôддали еѣ пôдъ дискусію у своихъ часописяхъ и остаточно скликали зъѣздъ, выбрали комітетъ и приступили до згаданого выдавництва, та взялись до роботы яка повызше зазначена, а котру зъѣздъ сей докладнѣйше бы означивъ.

Се було бъ товчкомъ до подôбного дѣла у старôмъ краю, а мы, Русины, беручи чинну участь въ сѣй справѣ не лишь причинились бы до збратаня неволеныхъ народôвъ, дѣла такъ теперь конечного, але такожь положилибысьмо бодай одну цеголку пôдъ будôвлю самостôйнои Украины-Руси.

Двѣ головнî політичнî партіи.

II. Партія републиканьска.

Єще давно до повстаня партіи републиканьскои були въ Сполуч. Державахъ мужѣ, для котрыхъ невôльництво выдавалось нелюдскою старосвѣтскою установою. Отцѣ теперѣшнои републики були всякôй неволи зъ природы рѣчи противнî, а оденъ зъ нихъ (Джеферсонъ) казавъ, що вôнъ побоюесь за добро своеи краины, въ котрôй невôльництво держить ся, памятаючи на се, що Богъ есть справедливый.

Однакъ жаденъ зъ нихъ не дочекавъ ся побачити всѣхъ людей въ Стейтахъ вôльными. Правда, деякî пôвнôчнî державы позносили у себе неволю, та за те она тымъ бôльше ширила ся на полудни. Першî, котрî ту справу пôднесли були Квейкры, а помѣжь ними найзначнѣйшій Беняминъ Лонді. Сей знаменитый чоловѣкъ дôбравъ собѣ помôчниковъ (якъ Гарісона) и всѣ они разомъ взяли собѣ за задачу розрушити людске сумлѣне своихъ братôвъ, котрî стали рôвнодушными на видъ панованя людей надъ другими людьми. За ними пôйшли поеты, якъ Longfellow (диви его пѣсни невôльника), Bryant, а особливо J. Whittier, що походивъ зъ квейкерского роду.

Въ 1860 р., коли першій разъ перший републиканинъ, Авраамъ Лінкольнъ, занявъ мѣсце президента, горожане Америки вже були гаразд поинформованî про лихî наслѣдки невольництва для цѣлого краю. Але знести его не була такъ легка рѣчь. Партія демократична, що була въ цѣлости за невольництвомъ, була противна всѣлякимъ »новымъ« мѣрамъ. Републикане, а навѣть самъ Лінкольнъ, такожъ зразу не думали сеи справы ставити остро. Але, побачивши, що злука стейтôвъ есть только тогды можлива, коли всѣхъ людей узнаесь вольными, републиканьскій рядъ зъ Лінкольномъ на чолѣ оголосивъ въ януарію 1863 свободу всѣхъ невольниковъ. Война тымчасомъ точилась. Цѣлый край заливала кровь. Противъ себе стояли два таборы. Часъ бувъ надзвычайно тяжкій и славна република була-бъ певно розбилась, коли-бъ оборонцѣ невольництва, побачивши себе слабшими не були поддались Ґенералови Ґрантови. По ихъ пôдданю ся, на Лінкольна спадала задача привернути републику до давнои силы, але его замордовано 15. апрѣля 1863 р.

Пôсля его смерти партія републиканьска, що такъ живу участь въ всѣхъ свободолюбивыхъ людей будила симпатію, выразно слабне. За Джонсона, наслѣдника Лінкольна, еи розрываютъ сварки, за Ґенерала Ґранта стае она причиною зопсутя и корупціи. Въ 1876 р. она такъ ослабла, що републиканцѣ зъ тяжкою бѣдою змогли свого кандидата Гейса перепертн. Справа надания голосованя віграмъ (дано 1870 р.), справы грошевѣ (за Ґранта и Гейса) и справа доброго и справедливого урядованя державныхъ урядниковъ (civil service reform за Гейса) були тогды найважнѣйшî. Хотяй зъ ними (особливо зъ другою и третою справою) якъ гараздъ не поладжено, а ніж вже прійшла нова справа, справа тарифы въ 1880 р. Край мавъ до выбору: або заграничнî товары пускати въ стейты за высокимъ цломъ, за чимъ стояли републикане, або за дуже малымъ, за чимъ стояли демократы. Та коли по выборѣ републиканина Ґарфільда президентомъ, его вскорѣ замордовано, и коли справа бувшого сенатора Конкліна зъ президентомъ Блейномъ дѣлила самыхъ же републиканôвъ, справа си не могла бути залагоджена. Еи не поладжено за слѣдуючого президента, демократа Клівлянда, анѣ за президента републиканина Гарисона, коли то теперѣшній президентъ Меккінлей, подавъ свôй билль въ тôй справѣ (1890 р.) Бо коли демократы (1892 р.) выбрали свого президента, Клівлянда, Mr. Вілсонъ подавъ свôй билль, котрый значно знижувавъ цла, то котрый ставъ правомъ безъ подписи у президента. Се не подобало ся републиканамъ и они знова 1896 р. ставлять передъ горожанъ справу тарифы, якъ найважнѣйшу, и выбирають свого президента, котрый есть и теперь, Меккінлея. Демократы зъ Брайномъ упадають, а зъ нимъ сильно напередъ высунена справа срѣбла и справа знижения тарифы. Републикане умôцнюють золото, перепроваджують высокое цло, а заразомъ примушенî економичнымъ розвоемъ заводять тресты, котрî вôдъ разу стають ненавистнî демократамъ. А дальше, пособлюваши свôй рядъ через додане Кубы, Порто Ріко, Гаваи, Филипинъ наражують ся на острî нападны многихъ людей, котрî боять ся, щобъ републикѣ не стала цѣсерствомъ. Републиканы зъ сего смѣють ся, притисненî жь до стѣны поводжують, якъ то рядъ Меккінлея причинивъ ся до добрыхъ часôвъ. Недавно навѣть выдали книжку (Republican Campaign Text-Book), котра подробно оповѣдае, що добрî часы часто дуже баламутно. Нпр. жаденъ интелігентный чоловѣкъ, навѣть републиканинъ, не може тому повѣрити, що »добрѣ часы« почались только черезъ Меккінлея. Всякій знае, що сй добрѣ часы почались най перше вôдъ добрыхъ жнивъ. Чи Меккінлей мавъ силу и надъ погодою та дощемъ? А вôдъ, если товары американьскій здобувають собѣ рынки на угле (недавно капіталисты закупили за 50 міліон. майновыхъ пôль) желѣзо и т. д., то чи Меккінлей тому причина? Чи-жь не лѣпше се можна вытолковати потомъ и працею и бôльшою зручностею американьского робôтника?

Така політична тактика есть не мудрою, бо навѣть въ Америцѣ перестае бути правдою, що Америка мае богато міліонôвъ, а всѣ они „foolish people“.

Павло Тимкевичъ.

Полковникъ З. Милковскій

приѣхавъ зъ Швайцаріи яко повномочникъ польскои Народнои Ліґи до американьскихъ Полякôвъ, а особливо ихъ N. Związku. З. Милковскій, старшій вже чоловѣкъ, бо числячій около 80 лѣтъ, заслуживъ ся немало для своеи вôтчины, такъ перомъ якъ и оружіемъ. Своими письмами, зъ котрыхъ вѣе любовь до вôтчины, та до простого народа збудивъ вôнъ вѣру въ будучнôсть тыхъ, що по 1863 роцѣ стратили всяку надѣю и хотѣли братати сь зъ ворогами, та вказувавъ всегда, що въ простôмъ народѣ лежить будучнôсть Польщѣ. Черезъ се що выступавъ въ оборонѣ люду та не боявъ ся казати правды духовеньству и шляхтѣ зненавидѣли его сй послѣднî. Въ літературѣ знаный вôнъ е пôдъ именемъ Т. Т. Єжъ. З. Милковскій бивъ ся за свободу пôдъ Кошутомъ въ 1848—49 роцѣ, а въ повстаню противъ Россіи въ 1863 р. дослуживъ ся чину полковника.

Ліґа Народова, котрои вôнъ представителемъ, е тайне товариство, маюче на цѣли вôдбуване Польщѣ. Товариство се мае свою касу або скарбъ въ Швайцаріи, а п. З. Милковскій е однымъ зъ опѣкунôвъ сеи касы. Зважививши, що каса ся заложена вже 15 лѣтъ тому, та що зъ вложеныхъ до неи грошей лишь процентъ можна уживати на конечнî выдатки, дальше зважививши, що Поляки мають богату шляхту, купцѣвъ и т. д. мусимо уважати суму находячу ся въ тôй касѣ 200 тысячь франкôвъ за взглядно незначну. Приѣздъ п. Милковского мае власно на цѣли заохотити амер. Полякôвъ до щедрѣйшихъ жертвъ на престолъ вôтчины, та спростувати деякî фалшивî вѣсти, котрî недоброжелателѣ розсѣвають взглядомъ сеи касы.

ВъСкрентонѣ,Па. мали мы нагоду бачити лично старого патріота. Памятае вôнъ докладно часы Кирило-Методіевского брацтва и арештованя его основателѣвъ. О брацтвѣ самôмъ выражавъ ся яко о чôмсь дуже невиннымъ и дуже дивувавъ ся, що рядъ россійскій поступивъ собѣ такъ строго въ сѣй справѣ. Памятае такожь и Драґоманова, зъ котрымъ познакомивъ ся въ Швайцаріи. Здае ся однакъ, що нѣ зъ членами Кир.-Методіевского брацтва, нѣ зъ Драґомановомъ близшихъ зносинъ п. Милковскій не мавъ, бо такъ на Костомарова якъ и Драґоманова дивить ся яко на певного рода Поляко-ѣдôвъ, чимъ они нѣякъ не були. Въ кождôмъ разѣ п. Милковскій належить до сихъ немногихъ Полякôвъ, котрî хочуть вôдбудовати Польщу не въ еѣ историчныхъ границяхъ, але бажають независимости побôчь свои вôтчины, такожь независимости Литвы и Украины-Руси.

Варта-бъ и намъ Русинамъ подумати о заложеню подôбного народного товариства и народнои касы.

а.

Допись.

Зъ Stuartburn, Man., Canada

Бôльша часть нашихъ людей повтѣкала зъ Галичины черезъ здирство, гнетъ, ошуку и несправедливôсть. Гадали бѣдаки, що хоть въ Канадѣ знайдуть щось лѣпшого, завелись однакъ въ своихъ надѣяхъ... Черезъ свою темноту, незнане англійскои мовы и обставинъ краевыхъ, черезъ бракъ проводирôвъ, лучности и братерства мѣжь собою, нашъ чоловѣкъ не одну гôрку пигулку мусить зажити... Декотрî урядники, компаніи, гандлярѣ (сторники) богатî англійскî фармерѣ и т. п. такъ неразъ дають ся намъ въ знаки, що приходить до плачу.

Въ нашôй кольоніи такî рѣчи суть на порядку деннôмъ, а вже за всѣхъ и за все допѣкъ намъ тутешный сторникъ и вôйтъ въ одной особѣ. Вôнъ здирае Галичанъ, ошукуе, туманить процесуе и вызыскуе на всякî можливî способы: однымъ продае не свои фармы, другимъ шифкарты, третымъ числить потрôйною крейдкою довги, а мѣжь четвертыми робить колотнечу, щобъ пôзнѣйше, яко вôйтъ, мôгъ робити имъ справу и въ иншій способъ выкорыстувати. Люде на него взбуренî и лихî, але справедливости не можуть нѣгде знайти, бо не знають англійского письма, анѣ мовы, а въ додатку оденъ иде до лѣса а другій до бѣса.

Здавъ бы ся намъ хоть оденъ священникъ, хоть оденъ чоловѣкъ, котрый бы бувъ сред точкою для солідарности Русинôвъ въ Канадѣ, але що жь зробити, коли Богъ и люде забули за насъ.

Иванъ Ґудзманюкъ.

Кумъ Грицъ и Василь.

Василь: — Коли будемо, кумцю, справляти другî хрестины?

Грицъ: — Отъ лѣпше не грызѣть мене! Я тогды ледво живый вырвавъ ся зъ свого власного дому. Якъ довго буду жити, не хочу вже справляти нѣякихъ хрестинъ...

Василь: — А я казавъ берѣчи ся тыхъ всѣхъ, котрî нѣчого не читають. Вы не слухали мене, а теперь маете вôзъ и перевôзъ. Щасте велике, що мы оба повтѣкали, бо були бъ и намъ повôдгрызали де-що..

Грицъ: — Они собѣ, чортъ зна, що повôдкусували, а менѣ вôдгрызли честь... Однымъ словомъ, робили все такъ, якъ тî москвофілы въ Галичинѣ...

Василь: — Що жь тамъ такого роблять москвофілы?

Грицъ: — Доброго нѣчого, — будьте певнî. А отъ читаю теперь въ галицкихъ ґазетахъ, що въ старôмъ краю вôдбути ся мають въ кôлькохъ повѣтахъ доповнюючî выборы пословъ на соймъ краевый. Майже всѣ партіи працюють, аґітують, освѣдомляють народъ, а москвофілы сидять собѣ тихесенько за печею, снять золотî мрѣѣ о московскôмъ раю, о етимольоґіи и вôдъ часу до часу погрозять полякамъ пальцемъ въ чоботѣ...

вôльныхъ реформъ дасть ся узыскати остаточнî жаданя, то выкликане революціи залежить вôдъ клясъ панующихъ. Єсли клясы панующî встекло опирають ся слушнымъ жаданямъ люду, а до того дражнять переслѣдованями, то мимоволѣ выкликують революцію. Розумѣе ся, пріятелѣ люду все стараютъ ся оминути того варварского способу борбы — проливу крови, однакъ годѣ сказати певно, чи то все и всюда вдасть ся. Ось примѣромъ попробуйте днесь провадити спокôйну політику реформъ мѣжь народами, належачими до Россіи! Въ державѣ, якъ Россія, де не вôльно збиратись на вѣча (мітинґи), де не вôльно нич друковати безъ цензуры (т. е. позволеня царского урядника); де не рядять права, але самовладный царь зъ масою своихъ гайдукôвъ; де не вôльно признаватись публично не то до якоись політичнои партіи, але навѣть до певныхъ народностей; де за самî переконаня заповняють тюрмы безъ суду людьми; де цѣла суспôльнôсть вповита кайданами — тамъ мусить бути наглый переворотъ скорше чи пôзнѣйше.

Мужѣ, прихильнî робучому людови, знають, що те — що зробили вѣки — не дасть ся вôдробити одного дня. Знають такожь добре те, що ворогамъ люду треба выдерати поволи та стопа за стопою одне становище за другимъ и невпинно ступати впередъ терновою дорогою суспôльнои еволюціи. Але еволюція и революція себе взаимно не выключають. Противно, на деякихъ стаціяхъ дороги розвою суспôльного т. е. еволюціи, революція стае конечною и уможливляе знов дальшу еволюцію. Проте еволюція и революція навѣть доповняють ся взаимно. Розумѣе ся, революція не потребуе бути конче кровавою, бо кожда основа и нагла перемѣна вôдношень зве ся революціею. Ось примѣромъ вынайдене паровои машины спровадило такожь революцію въ повнôмъ слова значѣню середъ суспôльности.

Зъ повызше сказаного выходить ясно, що мужѣ и робучій людъ, стремлячî людскôсть змѣнити, основно пôднести и ублагороднити мусять бути приготованî на все. Они тримають ся слôвъ французкого ученого, Венедикта Мальона: будьмо реформаторами все, а революціонерами тôлько тогды, коли сего вымагае конечна потреба.

Просвѣта и борба.

Щобы робучій людъ ставъ способнымъ до свого вызволеня, мусить бути свѣдомымъ и дозрѣлымъ, а се можь осягнути едино просвѣтою — наукою! Въ тôй цѣли ширить ся свѣдомôсть клясову, то есть: свѣдомôсть теперѣшного положеня, его интересôвъ и будучности, яка его чекае. Щобы людъ те все зрозумѣвъ, то мусить знати права, що рядять розвойомъ суспôльнымъ — мусить набути вѣдомостей о свѣтѣ, на котрôмъ жіе — мусить запôзнатись зъ природою, котра его окружае — мусить знати історію людскости, котра есть історіею его власного розвою. Однымъ словомъ мусить образуватись. Длятого пріятелѣ робучого люду такъ завзято побивають ся за просвѣтою живымъ и друкованымъ словомъ.

Однакъ зъ другои стороны вѣдомо, що — коли жолудокъ порожный, а тѣло змучене надмѣрною працею, коли треба памятати о завтрѣ, звôдки взяти для дѣтей хлѣба, коли голова вжь кипить вôдъ рôжныхъ клопотôвъ — то наука не чѣпляе ся. Тому щобы робôтникъ зачавъ о тôмъ думати и образуватись и выроблятись політично, то треба скинути зъ его плечей трохи того тягару. Треба скоротити день працѣ, щобы мôгъ вôдпочити по роботѣ и мавъ часъ вчитись; треба полѣпшити его бытъ, щобы мавъ свобôднѣйшу голову вôдъ клопотôвъ. Отже рôвночасно зъ аґітаціею и ширенемъ просвѣты лучить ся такожь борба о выборене можливо найлѣпшихъ условій быту для люду вже днесь. А ся борба зве ся борба економична (о бытъ).

Хто хоче однакъ ширити просвѣту и вести борбу економічну, то мусить вже мати певну свободу політичну — якъ: свободу зґромадженъ, товариствъ и прасы, свободу лученя ся для обороны вспôльныхъ интересôвъ и т. д. А щобы тî свободы мати, треба знов провадити борбу, що звесь борба політична, котра мае на цѣли здобути для робучого люду панованє по степеннымъ выборюванемъ політичныхъ правъ.

Борба економічна.

Робôтники, хотячî выбороти для себе лѣпшî условія быту т. е. працѣ и платнѣ, напотыкають на опôръ хлѣбодавцѣвъ. Черезъ те вывязуесь борба, котра прибирае часто рôжнî формы. Они суть:

Страйкъ. Фабрикантъ жіе зъ працѣ робôтниковъ, а єли не хоче згодитись на условія, поставленî робôтниками — якъ примѣромъ на: скорочене робучого дня и пôдвысшенє платнѣ, то робôтники могуть змусити его до того въ тôй способъ, що выповѣдають ему свою працю на такъ довго, доки на поставленî условія не згодить ся. Те залишене роботы робôтниками, въ цѣли узысканя для себе лѣпшихъ условій, зве ся страйкъ, або якъ нашî люде звуть »штрайкъ«.

Передъ урядженемъ страйку робôтники повиннî дуже основно застановитись надъ тымъ: чи есть надѣя выграти? чи вôдповѣдный часъ? чи зможуть вытримати? чи мають подостаткомъ гроша, щобы выжити въ часѣ безроботя? чи суть такъ зорґанізованî, що не знайдуть ся мѣжь ними зрадники страйку? чи припадково въ ихъ заводѣ нема богато людей безъ роботы, котрî суть готовî станути до працѣ на мѣсце страйкуючихъ? и т. д. На довгій часъ передъ урядженемъ страйку треба збиратî складки на фондъ страйковый або такъ званый фондъ опору, зъ котрого въ часѣ страйку удѣлюють ся запомоги страйкуючимъ и ихъ родинамъ. Страйкъ належить розпочинати тôлько по зрѣлой розвазѣ та по належитôмъ выповѣдженю працѣ.

Страйкъ може бути частковый або загальный. Єли тôлько въ одной або кôлькохъ робôтняхъ страйкують робôтники, то се есть страйкъ частковый; єли-жь страйкують всѣ робôтники якогось заводу то се страйкъ загальный або ґенеральный. Вмѣсто страйку загального вдасть ся часомъ урядити страйкъ колѣйный (порядковый). Въ такôмъ выпадку страйкують найперше робôтники одной робôтнѣ, а коли выграють, то въ другôй робôтни страйкують, опôсля въ третôй, четвертой и т. д., а тî котрî робять, вспомагають тыхъ, котрî страйкують. Котрый страйкъ есть найлѣпшій або котрого треба хапатись, то се зависить вôдъ вôдносинъ панующихъ въ певнôмъ заводѣ.

(Конець буде).

Василь: — Такъ? а они мають себе за великихъ народолюбцѣвъ, за страшне ай-вай!

Грицьь: — Они не народолюбцѣ, лишь пироголюбцѣ! Въ якій способъ можуть патріотами бути такй, котрй не узнають нашои народности и хотять поробити насъ кацапами? Въ многихъ разахъ они навѣть сильно шкодять народнôй справѣ. Черезъ нихъ не зôставъ выбраный на посла широкозвѣстный д-ръ Ив. Франко, черезъ нихъ въ многихъ околицяхъ Галичины страшна темнота, черезъ нихъ, здаесь, теперъ въ жидачôвскôмъ повѣтѣ выберуть знову поляка до сойму, бо всѣ они выступили тамъ противъ кандидатуры заслуженого Русина д-ра Олесницкого, а поклали якогось свого, якогось Свиника чи Семика.

Василь: — О, то они цѣлкомъ такъ поступають, якъ кумъ Яцко и Микита на забавѣ. Шкода, що вы еще ихъ не запросили до себе на хрестины.

Грицьь: — Певне, а тогды вже и мы оба мусѣли бы ходити безъ ухъ и безъ носôвъ. Дякую вамъ за ласку — покажѣть где дверѣ...

Василь: — Ну-ну не гнѣвайтесь, але скажѣть еще чи були вы на вечерку въ Олифантѣ дня 11. с. м.?

Грицьь: — Бувъ, але не маю часу теперь вамъ розказувати. Другимъ разомъ. Впрочѣмъ занадто донѣкаеге менѣ хрестинами. (Вôдходить гнѣвный).

Пôдслухавъ Чалый.

НОВИНКИ.

— Памятайте на „Руско-Народный Дôмъ Еміґраційный въ Америцѣ“ и высылайте жертвы до касіера пôдъ адресою: Mr. John Parylak, 436 East 76 st., New York City, а заразомъ увѣдомѣть о тôмъ секретаря пôдъ адресою: Mr. K. Kirczov, 102 Morris Str., Jersey City, N. J.

Комітетъ.

— **Мѣсточко** Bountiful, Utah, було минувшого тыждня свѣдкомъ незвычайныхъ похоронôвъ. Померъ тамъ старенькій мормонъ (се така христіяньска секта, котра позволяе на многоженьство) Б. Ноблъ, отецъ 47 дѣтей и дѣдо 124 внуковъ. На похоронахъ було присутныхъ 30 его дѣтей, 84 внуковъ, кôлькадесять правнуковъ и 4 слюбнй жѣнки. Бувъ зъ фаху швецемъ, приставъ до мормоновъ, а оженивши ся зъ шѣстьома жѣнками, доховавъ ся такъ численного потомства.

— **Два** злодѣи Ф. Тралюнъ и Ф. Виницкій, напали дня 3. с. м. на дôмъ фармера Стравсера коло Elizabethville, N. J. забрали всѣ цѣннѣйшй рѣчи, а самого властителя застрѣлили. На вѣсть о тôмъ збѣгли ся всѣ дооколичнй фармеры и одного пташка (Виницкого) споймали заразъ до рукъ, а другого, котрый хотѣвъ утечи застрѣлили на мѣсци. Трупъ его есть такъ подѣравленый шротомъ и кулями, що шкôра выглядае мовь решето.

— **Михайло Бырда** зъ Monessen, Pa. находить ся въ шпиталю въ Питсбурґу. Видѣти его можна 3 разы въ тыжни, а въ недѣлю по полудни вôдъ 2. до 4. год.

— **Просимо** чесного дописувателя зъ Wolseley, Assa., въ Канадѣ, щобы подавъ свое имя, бо безименныхъ дописей мы не помѣщаемъ. — Ред.

Нова наука.

Ревнивецъ Дмитро, родомъ зъ Воловця, Галичина, самотный, л. 22. бувшій членъ »Р. Н. Союза« умеръ минувшого тыждня въ Пітсбурґу вôдъ удару сонѣчного (горячки). Небôщикъ не платитъ за довшій часъ до »Союза«, черезъ що втративъ право на посмертне.

— **Російскій** капитанъ артилеріи Козловъ, зъ Петербурга, вынайшовъ новый прирядъ для убиваня людей и то на дуже велику далечину. Есть то рôдъ канону, котра своимъ внѣшнымъ выглядомъ нѣчимъ не рôжнить ся вôдъ теперѣшныхъ канонъ, але за те показало ся при пробѣ, що куля зъ неи може на 16 верствъ (т. е. 11 англ. миль) шѣсть цалеву стѣнку панцерника продѣравити.

— **Зъ** Eveleth, Minn. пише намъ п. А. Пелякъ, що робота у нихъ иде добре. Роблять каждый день по 10 годинъ.

— **Мітинґи** парохіяльнй въ Elmira, N. Y. вôдбувають ся каждои першои недѣлѣ въ мѣсяцю. Старшина выбрана на сей рôкъ: Кузма Мовчанъ предсѣдат., Петро Лепакъ касіеръ, Олекса Курила секретарь и Иванъ Тарбай колекторъ.

— **Дуже** будемо радй, если нашй читателѣ напишуть намъ, вôдъ часу до часу, що имъ въ »Свободѣ« подобаесь, а що нѣ.

— **Стефанъ** Радко, рускій рѣзникъ (бучеръ) зъ Йонкерсъ, Н. Й. зôставъ выбраный за судію присяжного до повѣтового суду (ґрендъ джурі). Є се першій Русинъ, котрому така честь въ удѣлѣ припала.

— **Михайло** Граба, молодый парубокъ, 25 лѣтъ, зъ Дошницѣ, пов. Ясло, утопивъ ся купаючись въ Mohawk рѣцѣ въ Cohoes, N. Y. Небôщикъ неналежавъ до нѣякихъ орґанізацій.

— **Православна** консисторія увôльнила зъ службы псаломщика скрентоньского п. Майнова, а священника И Корчиньского назначила місіонаромъ въ Канадѣ.

— **О** дивное чудо! »Американскій Православный Вѣстникъ« подавъ въ 16. числѣ за сей рôкъ оголошене деякихъ уніяцкихъ книжокъ.

— **Руска** джерзисітска громада приступае за два тыждне до будовы новои мурованои церкви. Щасть Боже начатому дѣлу!

— **Въ** Ню Йорку на долѣ мѣста выграли страйкъ робôтники и робôтницѣ въ фабрикахъ цигаръ, тожь есть надѣя, що и на горѣ мѣста выграють.

— **Братскій** мітинґъ въ Elmira, N. Y. вôдбувае ся каждого мѣсяця въ першу недѣлю по 20 ôмъ. Урядники: Иванъ Тарбай предсѣдатель, Михайло Мороховичь секретарь и Олекса Курила касіеръ.

— **Въ** McKees Rocks, Pa. справлявъ краянъ И. Репка хрестины, причѣмъ, якъ звычайно, була пiятика и спѣвы. Коли помимо завôзваня полісмена, крики не устали, поліція арештувала людей, причѣмъ двохъ людей зôстало пострѣляныхъ неслушно черезъ полісменôвъ, котрй думають, що зъ Гонґеріенсъ можна собѣ поступати якъ ся кому подобае.

— **Доносять**, що повстане въ Колюмбіи скôнчилось, бо ґенералъ Uribe зложивъ оружіе и пôддае ся правительству.

— **Галичину** обкрадають дальше польскй панки урядники, стягають зъ нее остатню сорочку. Въ мѣсточку Мельцу, тамошный завѣдатель почты Станіславъ Ґіттенеръ вкравъ сими днями 25 тысячь злр и пропавъ безъ вѣсти.

— **Зъ** нагоды 70-лѣтного ювилею своихъ уродинъ дарувавъ австрійскій цѣсарь решту кары 56 вязнямъ, що сидѣли по рôжныхъ карныхъ заведенахъ.

— **Labor** Day (День Працѣ) святкували робôтники минувшого понедѣлка въ многихъ стейтахъ уличными походами, бесѣдами и т. д. Добрй часы, про котрй такъ люблять писати капіталістичнй ґазеты, було ажь надто добре видно зъ запалыхъ очей, поблѣдлыхъ лиць, выполовѣлыхъ ковтôвъ и непевного кроку перетягавшихъ улицями робôтниковъ. Навѣть верескливй банды не могли ихъ ожививити; ишли понуро, тихо.

— **Въ** Chicago на Labor Day була велика парада. Промовляли до робôтниковъ зъ однои плятформы (не смѣйте ся!) Bryan и Roosevelt. Говорили, якъ звычайно, про се, що робôтникъ завтра може бути паномъ при доброй, управѣ, накликували до згоды зъ капіталістами и т. д. Цѣкава рѣчь, якъ довго еще американьскй робôтники будуть спокойно слухати подôбныхъ дурниць.

— **Девятилѣтна** дѣвчина зъ Перлъ Виліямъ померла передъ кôлькома днями на »свиньскй сухоты«, бо важила лишь 325 фунтôвъ.

— **Зъ** Петрошенѣ, на Угорщинѣ, доносять, що тамъ наступили выливы рѣкъ та нанесли величезнй шкоды. Дороги пониценй, мосты забранй, поля замуленй. Въ тамошныхъ копальняхъ угля залишено роботу, въ наслѣдокъ чого 3000 гôрняковъ остало безъ кусника хлѣба.

— **Захланнôсть** богачôвъ не мае границь; цѣлй тысячѣ, ба навѣть десятки и сотки тысячь готовй они засудити на голодову смерть, если ходить лишь о ихъ власный зыскъ... Отъ и теперь 35 тысячамъ робôтниковъ, котрй працюють въ прядѣльняхъ Fall River, Miss. хотять властителѣ дуже значно знижити платню.

— **Минувшои** середы поліція хотѣла арештувати въ Шамокінъ, чоловѣка именемъ Wooley и его ґаздыню. Mr. Wooley однакъ запротестувавъ противъ сего револьверовыми выстрѣлами, въ чѣмъ ему помагала его ґаздыня. Поліція вôдповѣла въ той самъ способъ, а конець всього бувъ такій, що Wooley павъ трупомъ, одевъ полісменъ дôставъ кулю въ ногу, а ґаздыня пôддала ся и теперь сидить въ арештѣ.

— **Двохъ** хлопцѣвъ, що ишли трекомъ, забивъ потягъ въ Fall River, Mass.

— **При** спусканю до майнôвъ вôрвавъ ся шнуръ въ Шамокінъ, Па., черезъ що двохъ людей зôстало убитыхъ, упавши 400 стôпъ въ долину.

— **Въ** Martelle, Ia. оденъ чоловѣкъ почавъ зовсѣмъ безъ причины сваритись зъ своею женою и еѣ бити. На се прійшовъ его 18 лѣтный сынъ и застрѣливъ вôтця на мѣсци.

— **Пишуть**, що зъ причины слабыхъ уроджаѣвъ въ Россіи, правительство заказало вывозити збôже за границю.

— **Въ** Будапештѣ арештовано чоловѣка, котрый, якъ кажуть, мавъ бути спôльникомъ Лученього, що замордувавъ австрійску цѣсареву, а въ Италіи арештовано якогось чоловѣка Карару за те, що буцѣмъ то вôнъ мавъ замѣръ убити нового короля.

— **Bresci**, анархистъ, що вбивъ италійского короля Гумберта, зôставъ засудженый на доживотну вязницю. Кары смерти въ Италіи нема.

— **Въ** цѣсарскôй менажеріи коло Вѣдня обходжено сими днями не мале свято. Ото 4½ лѣтна львиця Боза породила щасливо трое молодыхъ львятъ — одно мужеского а двое жѣночого пола. Такъ достойна мати якъ и новонароджені потомки королѣвского звѣрячого роду мають ся добре; буде ихъ кормити сука, бо львиця мае мало корму, а королята суть дуже пажерливй.

— **101** лѣтна старушка Анна Грушкова умерла въ Св. Ґайдоши, унґварскои столицѣ.

— **На** жовту фебру въ мѣстѣ Гавана, на Кюбѣ, захорувало 85 людей.

— **Минувшои** пятницѣ оденъ пôдпитый Словакъ, именемъ Телеса, зъ Boulevard, хотѣвъ всѣсти на стрѣткару въ Олифантѣ, але кондукторъ не пустивъ его и копнувъ 3 разы въ живôтъ такъ, що сей упавъ безъ притомности. Сего кондуктора треба бы научити инакше зъ людьми обходити ся, а зъ другои стороны нашй люде не повиннй пянй по улицяхъ ходити, або на кары всѣдати.

— **Доносять** намъ, що почтовый будынокъ въ Мейфилдъ, Па., де постмайстромъ е Русинъ п. Шлянта, зôставъ знищеный черезъ огонь.

— **Въ** Шамокінъ Па. на Лейборъ Дей було зôбране робôтниковъ въ Индіянъ Парку. Участниковъ було около 8.000. Кромѣ другихъ бесѣдниковъ промовлявъ до робôтниковъ такожь о. Констанкевичь, рускій мѣсцевый парохъ.

— **American** Steel and Wire Co. отворила въ середу свои фабрики въ Клівляндѣ, Огайо, котрй були замкненй вôдъ 1. юнія, даючи въ сей способъ занятіе 500—600 людямъ. Притôмъ однакъ не забула компанія стягнути людямъ заплату (денекотрымъ о четверту часть) а прибôльшити число годинъ працѣ.

— **Въ** Wilkes-Barre, Pa. 15 тысячь майнеровъ брало участь въ походѣ на Labor Day.

— **Въ** мѣсяцю юнію с. р. выеміґрувало за пашпортами зъ шарискои столицѣ 764, зъ земплиньскои 637, зъ абауйскои 564, зъ спискои 329, унґварскои 586 людей. А скôлько то пôшло людей безъ пашпортôвъ зô славного мадярского краю.

— **Хорватска** орґанізація, »Hrvatska Zajednice«, що числить 8000 членôвъ, вôдбувала свою шесту конвенцію въ Wheeling, W. Va. Ураджено выбудовати въ Allegheny City, Pa. народный хорватскій дôмъ и послати делеґата до президента Мікінлея зô скаргою на ґенерального еміґраційного комісара за те, що вôнъ зле ся обходить зъ еміґрантами взагалѣ, а особливо зъ Хорватами. Орґаномъ »H. Zajednice« е ґазета »Napredak«.

— **Въ** мѣсцевости Детта, комітату темешварского на Угорщинѣ, молодый хлопець Антôнъ Енґельманъ згинувъ сими днями страшною смертію. Бувъ вôнъ пастухомъ безрогъ, носивъ имъ всегда ѣсти и батогомъ робивъ мѣжь ними порядокъ, коли тіи не вôдповѣдно заховувались. Кôлька днѣвъ тому, принѣсъ имъ якъ звычайно ѣду и батогомъ почавъ одну безрогу картати за впертôсть. Розлючене звѣря кинуло ся на него и почало грызти зубами; за его прикладомъ пôшли прочй, перевернули его на землю и зачали рвати зô всѣхъ сторôнъ. Доки прійшла помôчь, бувъ вôнъ вже такъ покалѣченый, що до двохъ годинъ померъ.

— **Оденъ** зъ найстаршихъ историчныхъ памятниковъ Польщи, ченстоховскій монастырь, зôставъ ушкодженый черезъ пожаръ. Причиною пожару були богомольцѣ, котрй тысячами збирають ся тамъ рôкъ-рôчно дня 15. серпня. Пôдчасъ торжества пускали они ракеты, але одна зъ ракетъ запалила вороняче гнѣздо на вежи, вôдъ того занявъ ся дахъ, а вôдтакъ и прочй будынки. Пробовали ратувати хоть вежу на костелѣ, однакъ дзвоны вôдъ годинника (зъ нихъ оденъ справленый недавно за 16.000 рублѣвъ) стали топити ся и падати. Половина вежѣ завалила ся и побила богато богомольцѣвъ; говорять що кôльканайцять осôбъ погибло, а кôлькадесять е пораненыхъ.

— **Въ** гдекотрыхъ провінціяхъ Канады якъ напр. въ Саскачеванъ и Альбертѣ сподѣвають ся хорошихъ живъ, если яке елементарне нещасте не знищить еще надѣй рôльника. Кажуть, що акеръ поля выдае тамъ сего року 25 до 50 бушлѣвъ пшеницѣ, 50 до 60 ячменю а 80 до 100 бушлѣвъ вôвса. Въ Манітобѣ за те вôдъ 20 до 30 міліонôвъ бушлѣвъ зерна зберуть на сей рôкъ хлѣборобы менше, якъ тамтыми роками.

— **Въ** Тачовѣ, мармароскои стол., вôдбувъ ся мітинґъ руского духовеньства, скликаный д-ромъ Еґаномъ, комісаромъ міністерства, въ цѣли придуманя найлѣпшихъ средствъ для полѣпшеня долѣ руского народа. Се троха чудно, що ажь урядники мадярскй мусять заохочувати руске духовеньство на Угорщинѣ до працѣ надъ народомъ. Не зашкодило бъ, щобы д-ръ Еґанъ приѣхавъ такожъ до Америки..

— **Великій** страйкъ углекопôвъ въ Пенсильвеніи, що мавъ ся розпочати въ понедѣлокъ, зôставъ вôдложеный, а на якъ довго — не знати. Намъ видить ся, що та цѣла справа смердить чимсь пôдозрѣлымъ, але поки що, треба чекати, оно колись выяснить ся. Певна рѣчь, що орґанізація U. M. Workers черезъ се глупе поступоване впала дуже въ очахъ такъ робôтниковъ, якъ и компаністôвъ.

— **Рускй бизнесмены**, що не хотять дати оголошеня до »Свободы«, нехай не дивують ся, що Русины у нихъ не купують, бо они идуть за тыхъ бизнесменôвъ примѣромъ. Рôвно-жь нашй братства повиннй дати до »Свободы« имя свого братства, предсѣдателя и секретаря, и также мѣсце где и часъ коли вôдбувають ся мітинґи. Цѣна за такй оголошеня дуже низька. Пишѣть до редакціи а довѣдаетесь.

Люде отямте ся!

Не пійте, не сварѣть ся, не бійтесь, не правуйтесь, не держѣть грошей по жидахъ, не встыдайте ся того, що вы Русины. Учѣть ся, читайте книжки и газеты, спомагайте своихъ, горнѣть ся до рускихъ орґанізацій, не сторонѣть вôдъ политики, а надъ все памятайте, що вы робôтники, рускй робôтники, а не жаднй ґазды и лучѣть ся зъ другими робôтниками до громады для вашого власного добра. Памятайте се добре, не лишь днесь, але всегда, иначе другй не будуть васъ мати за людей, але за дураковъ, бортаковъ, капустянй головы.

— **1000** людей згинуло, а 4000 домôвъ заваленыхъ по причинѣ великои бурѣ въ Тексахъ. Мѣсто Galveston зруйноване до половины. Деякй подають число згинувшихъ людей на 2500.

— **Мѣсто** Мафекінґъ въ пол. Африцѣ навѣстивъ дня 30. августа страшный гураґанъ. Зробивъ вôнъ бôльше шкоды за пôвъ години, якъ кôлька-тыжднева облога Бурôвъ. Много дахôвъ зôстало порозрываныхъ, цѣлй домы повалепй и найбôльшій шпиталь войсковый знищеный.

— **25** міліонôвъ лірôвъ маетку рухомого зôставивъ король италійскій Гумбертъ, а крôмъ того богато дôбръ земскихъ, замковъ и т. д.

— **Словеньскй** вышивки одержали премію на парискôй выставѣ.

— **Аґентами „Свободы“** зъ правомъ колектованя грошей суть:

Стефанъ Калакука, Jersey City, N. J.
Иванъ Бурштинъ, Buffalo, N. Y.
Василь Гришко, Northampton, Pa.
Василь Тылявскій, S. S. Pittsburg, Pa.
Алексій Шаршонь, Shamokin, Pa.
Яковъ Руданичъ, Elmira Heights, N. Y.
Петро Г. Рончковскій, Troy, N. Y.
Александеръ Патрошъ, St. Louis, Mo.
Г. Дзюбиньскій, Plymouth, Pa.
Левъ Монѣта, Lansford, Pa.
Иванъ Котанчикъ, Welter, Pa.

Редакція.

Ослача вдячнôсть.

I.

Пôдъѣвши капусты зъ мясомъ на обѣдъ,
Взявъ Гаврило жѣнку й пôшовъ на прохôдъ.
Идуть и бачуть, — що гень-гень за селомъ
Шмарколизъ Кирило грубезнымъ коломъ
Такъ осла пражить, ажь гомôнъ лунае,
(За яку кару, Господь его знае!)
Гаврилова жѣночка на такій видъ
Надъ осла долею плаче, — билиндить:
Йди борони го, — йди любый Гаврило!
Що-жь то нещасне звѣрятко зробило?
А якъ не пôдешь, — не хочу тя знати,
Нѣ чоловѣкомъ своимъ называти.

II.

Гаврило бабы страшенно боявъ ся:
Неразъ вôнъ буковъ вôдъ неи набравъ ся,
Знаходивсь часто въ того осла роли. —
Й приказъ сповняти пустивъ ся поволи.
Пôдходить близше — Кирила благае:
Не бôй го брате, — пусти, бо здыхае!
Та оселъ въ тôй хвили врѣзавъ го въ живôтъ,
Ажь брызла капуста, що зъѣвъ на обѣдъ...

III.

Схопивъ ся Гаврило, колика шукае
И въ двôйку бити осла помагае.

Чалый.

P 67

ДЛЯ НАШИХЪ ДѢТЕЙ.

HOW TODDIE JONES WAS SPELLED DOWN.

There was a new girl in school. She was not a pretty girl. She had fiery red hair and freckles and the tiny little pug nose which invariably goes with the combination.

Toddie Jones disliked little girls when they were not pretty, and although Fannie Sanders appeared to have all that could be desired in the way of good manners and temper, Toddie lost no opportunity for teasing her.

Toddie's teasing was something one wished to avoid.

"Hi, Freckles! Where'd you get 'em?" was his favorite way of saluting the luckless Fannie.

He devised various means to torment her. He tied her poor little pigtails fast to her chair so that she could not get up to recite when the teacher called upon her, he tripped her up with twine strung from the rounds of one desk to another, he pinned pieces of paper to the back of her dress calling attention to her hair and freckles, and he even went so far as to slyly prick her with pins when he found her good nature was proof against all other annoyances.

In fact, Toddie Jones set out to make Fannie's life miserable, and if it had not been for a certain circumstance no doubt he would have succeeded.

All of this would not be worth telling if Toddie Jones had not held so prominent a place among his classmates. Toddie was not only first on the playground and among his school fellows, but he easily distanced them in studies as well.

And it is a curious thing to record that Toddie was more proud of his achievements in school than out. There was nothing on earth he liked so well as to be able to figure out a sum on the blackboard that the others had failed in or to be called upon to read for the superintendent or to display his writing when the school commissioner called or to spell the class down at a spelling match.

Spelling match days were great occasions, but up to this time the children had grown rather tired of them because of the fact that Toddie always carried off the prize, and it is quite certain that no one would have cared for them at all if the teacher did not occasionally offer a second prize.

A grand spelling match was ordered for the close of school. Every one entering was given a pretty little red ribbon badge to wear, and the schoolroom was specially decorated for the occasion.

Two prizes were to be given, the first a $5 goldpiece presented by the new superintendent himself and a little fancy box filled with candy as a consolation prize for the second best.

There was little doubt in the minds of the pupils as to who would win the $5 goldpiece. In fact, Toddie was already speculating on the strength of it.

"See here, Jim Davies," he said to the village carpenter, "I will want to see you next week about making that fish aquarium. You say you can do it for $5."

Toddie thrust his hands deep into his pockets with the air of a young millionaire, and Jim grinned and nodded.

The momentous day arrived, and the children, with freshly scrubbed faces and hands and clean pinafores, assembled in the schoolroom. Mothers and fathers were there, too, to witness the spelling match.

It was a proud moment for Toddie Jones. He saw them nodding and whispering about him, he watched his teacher out of the corner of his eye as she explained to the new superintendent about her "brightest pupil," and he waxed warm and glowing under the flattering smiles of the little girls.

There was only one little girl who did not smile at him. That girl was Fannie Sanders. Fannie's small pug

CALLING ATTENTION TO HER RED HAIR.

nose was deep in the pages of her spelling book. She was giving herself a farewell peep at the hard words.

Toddie spied her, and his own nose curled with scorn. However, he felt extremely indulgent, and instead of plaguing Fannie he strolled over to where she sat and patronized her.

"Studying, are you?" he said.

Fannie nodded her head and kept on.

"Expect to win the second prize, Freckles?"

Fannie closed her book with a slam. "No," she said. "I expect to win the first."

Toddie was made almost hysterical by Fannie's remark and lost no time in communicating the fact to the others.

"Oh, dear," he laughed, "what do you think. Redhead thinks she's going to win the $5!" And the others joined in with his laughter.

The teacher rapped sharply for order, the judges took their places, and the little folks settled in their chairs. Leaders were chosen, and they in turn called out the spellers for their respective sides.

Toddie was naturally the first chosen, and the others followed in the order to which their scholarship entitled them. Fannie was taken on speculation, also near the first. She was an unknown quantity in the matter of spelling.

The spelling began briskly, up and down the lines the words went, and the first to stumble was little Ruth Harrison.

"Fowl, a bird," said the teacher.

"F-o-w-e-l," responed Ruthie, and the word was promptly passed on to the next.

Soon others followed her, and at the end of an hour only three people were left, Jack Bennett, Toddie Jones and the little freckled faced Fannie Sanders.

John Bennett only believed himself to be there by accident. He could not account for his having spelled every-

"REDHEAD THINKS SHE'S GOING TO WIN THE $5."

thing correctly and was quite sure that, given a little time, he would follow in the footsteps of the others. He was right, for at the word "benzoin" he was forced to take his seat.

The word passed on to Fannie, was spelled correctly, and then, to everybody's amazement, the spelling settled itself into a regular round game, neither Fannie nor Toddie misspelling anything. The teacher was nearing the end of the speller. It was growing late, and still the spelling kept on.

Finally the superintendent leaned over.

"I will give them some words, if you please, Miss Barton," and the teacher gratefully made way for him.

The superintendent was mightily pleased with his task. He beamed kindly down on the two little contestants and started in. Toddie's face was dripping with perspiration and as red as the proverbial lobster, while Fannie stood demurely, looking down at her little freckled hands, which were folded in front of her.

"Fundamental," said the superintendent.

"F-u-n-d-a-m-e-n-t-a-l," spelled Toddie.

"Creosote."

"C-r-e-o-s-o-t-e," spelled Fannie.

"Eryingo," said the superintendent.

There was a breathless pause. Toddie turned white, then red, then spelled:

"E-r-i-n-g-o."

"Next!" said the superintendent, and a thrill went through the expectant crowd of little folks as Fannie, with her pale blue eyes upturned meditatively, spelled correctly:

"E-r-y-i-n-g-o."

It was altogether too bad from Toddie's standpoint, but they say there is always some good to be got out of everything. Perhaps the good in Toddie's defeat was in the fact that he never teased poor Fannie Sanders again.—Beth Kory in Pittsburg Dispatch.

Venus, the Summer Morning Star.

Venus, brightest star in the heaven, will be a morning luminary for the rest of the year. After shifting from an evening to a morning star and passing the sun it became like a new moon in form, showing only a long and narrow crescent, which broadens like the moon changes its phases.

Venus is not only the most beautiful planet that we view, but it comes nearest to the earth and most resembles the earth in size. If the earth and Venus were placed side by side and we could view them, it would be difficult to see any difference in their diameter, but science informs us that the substance of Venus is lighter, so that if you should be transferred to the beautiful planet you would seem to weigh less, because the force of gravitation is less there. Venus gets about twice as much heat and light from the sun as the earth does.

My Little Girl.

My little girl is nested
 Within her tiny bed,
With amber ringlets crested
 Around her dainty head.
She lies so calm and stilly,
 She breathes so soft and low,
She calls to mind a lily
 Half hidden in the snow.
A weary little mortal
 Has gone to slumberland;
The pixies at the portal
 Have caught her by the hand.
She dreams her broken dolly
 Will soon be mended there
That looks so melancholy
 Upon the rocking chair.
I kiss your wayward tresses,
 My drowsy, little queen;
I know you have caresses
 From floating forms unseen.
Oh, angels, let me keep her
 To kiss away my cares,
This darling little sleeper
 Who has my love and prayers.
—Pearson's Weekly.

ВСЯЧИНА.

— Европейскі корованѣ головы (за те, що породили ся монархами) поберають слѣдуючу рôчну платню:

царь россійскій	$12,000,000
цѣсарь нѣмецкій	3,875.000
король ишпаньскій	2,000,000
королева анґлійска	1,925,000
король португальскій	634,440
„ грецкій	250,000
„ Швеціи и Норвеґіи	575,525
„ саскій	735,000
„ виртемберскій	449,000
„ румуньскій	273,000
„ баварскій	1,412,000
„ бельґійскій	660,000
„ дуньскій	227,775
„ сербскій	240,000
цѣсарь австрійскій	3,875,000

Не вчисляемъ въ се иншихъ доходôвъ тыхъ »панковъ« примѣромъ зъ т. зв. коронныхъ дôбръ, зъ ихъ приватнои власности и т. п., бо зъ того повстала-бъ еще разъ така сума. Справедливо каже длятого оденъ ученый, що за тѣ грошѣ, котрѣ пожирають пануючѣ, можна прокормити а навѣть покласти на ноги всѣхъ убогихъ цѣлои Европы.

— Цигане! та я чувъ, що тебе били. —

— Ну, то що — то били! велика рѣчь!

— Та бо я чувъ, що тебе цѣлый день били.

— Овва! якій то великій день въ Петрôвку!

— Если на шифѣ уродить ся дитина, то записуе ся обывателемъ того краю, зъ котрого походить отець дитины, если пр. въ Франціи або Нѣмеччинѣ уродить ся дитина Американця, то она уважае ся американьскимъ ситизеномъ.

Ґазда до наймита: Гей хло! пôшовъ-бысь хочь у недѣленьку святу до церкви!

Наймитъ сердито: Иду вже, иду — (а до себе:) але чорта зъѣшь, якъ ся тобѣ тамъ буду Богови молити!

— Въ державѣ Місурі недозволене супружество межи бѣлыми а ніґрами. Рускі хлопцѣ зъ Ст. Луісъ не мають страху.

Лѣкаръ: — Знаете пане, я не люблю нѣчого укрывати, скажу вамъ отверто... »ваша жѣнка менѣ не подобаесь«...

Мужъ: — Рôвно-жь и менѣ, пане докторъ, видно маемо оденъ ґустъ.

— Въ Чікаґо выпють люде за оденъ мѣсяць 9,000,000,000 ґальонôвъ воды. Пива, здае ся, больше.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
И свого не цурайтесь!
Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!
Ив. Франко.